

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w IV Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący SSO Małgorzata Ziiolecka

SSO Ewa Taberska (spr.)

SSO Dariusz Śliwiński

Protokolant po. stażysty S. S.

przy udziale J. W. Prokuratora Prokuratury Okręgowej

po rozpoznaniu w dniu 1 marca 2017 r.

sprawy **R. O.**

oskarżonego z art. 288 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk

z powodu apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego we Wrześni

z dnia 24 listopada 2016 r. - sygn. akt II K 263/16

Uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu we Wrześni do ponownego rozpoznania.

D. Ś. M. E. T.

UZASADNIENIE

R. O. został oskarżony o to, że w dniu 27 stycznia 2016 roku podczas przejazdu autostradą (...) w rejonie miejscowości G., powiatu (...), województwa (...), poprzez uderzenie pięścią dokonał uszkodzenia mienia powodując pęknięcie oraz oderwanie części pleksy pomiędzy przedziałami nr 3 i 4 pojazdu służbowego marki A. o nr rej. (...), w wyniku czego powstały straty w wysokości 600 złotych na szkodę Komendy Wojewódzkiej Policji w P., przy czym przestępstwa tego dopuścił się w ciągu 5 lat po odbyciu w części w okresie od 13 grudnia 2004 roku do 11 sierpnia 2010 roku i od 13 września 2011 roku do 15 stycznia 2015 roku kary 9 lat pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 22 września 2014 roku w sprawie II K 136/14 pkt II, obejmującym między innymi :

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Chodzieży z dnia 16 kwietnia 2002 roku w sprawie II K 270/01, mocą którego został skazany za czyn z art. 278 § 1 i 5 k.k. i art. 275 § 1 k.k. i art. 276 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. na karę 1 roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Prudniku z dnia 25 kwietnia 2003 roku w sprawie II K 99/03, mocą którego został skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie II K 291/04, mocą którego został skazany za czyn z art. 278 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i inne na karę łączną 5 lat pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 08 września 2006 roku w sprawie II K 1819/05, mocą którego został skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. i art. 276 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Ropczycach z dnia 27 listopada 2008 roku w sprawie II K 155/07, mocą którego został skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności,

oraz obejmujący czyny opisane w części wstępnej wyroku łącznego od pp I do XVI ze sprawy II K 27/14 Sądu Rejonowego w Braniewie z dnia 18 lipca 2014 roku,

a nadto po odbyciu w okresie od 15 stycznia 2015 roku do chwili obecnej kary co najmniej 6 miesięcy pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 22 września 2014 roku w sprawie II K 136/14 pkt III, obejmującym między innymi :

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 30 listopada 2010 roku w sprawie VII K 1284/10, mocą którego został skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Biskupcu z dnia 25 stycznia 2011 roku w sprawie II K 392/10, mocą którego został skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Ostrołęce z dnia 27 stycznia 2011 roku w sprawie II K 1214/10, mocą którego został skazany za czyn z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 1 roku i 1 miesiąca pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Grajewie z dnia 07 marca 2011 roku w sprawie II K 624/10, mocą którego został skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Ostródzie W. Zamiejscowy w M. z dnia 27 czerwca 2011 roku w sprawie VII K 382/10, mocą którego został skazany za czyn z art. 279 § 1 k.k. w zb. z art. 278 § 5 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności,

- wyrok jednostkowy Sądu Rejonowego w Ostrołęce z dnia 21 grudnia 2011 roku w sprawie II K 1178/10, mocą którego został skazany za czyn z art. 284 § 3 k.k. w. z art. 64 § 1 k.k. na karę 9 miesięcy pozbawienia wolności,

oraz obejmujący czyny opisane w części wstępnej wyroku łącznego od pp XV do LIV ze sprawy II K 27/14 Sądu Rejonowego w Braniewie z dnia 18 lipca 2014 roku,

za umyślne przestępstwa podobne

- tj. o czyn z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy we Wrześni (sygn. akt II K 263/16):

- oskarżonego R. O. uznał za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z tą zmianą, iż przyjął w opisie czynu, że oskarżony dopuścił się jego popełnienia po odbyciu w całości kary łącznej 9 lat pozbawienia wolności oraz po odbyciu części kary łącznej 6 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności w okresie od 15 stycznia 2015 roku do 27 stycznia 2016 roku tj. popełnienia przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 288 § 1 k.k. wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności,

- na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. i art. 1 i art. 17 ust. 1 Ustawy z dnia 23.06.1973 r. o opłatach w sprawach karnych zwolnił oskarżonego w całości od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania, w tym od uiszczenia opłaty.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez oskarżonego, który zarzucił rozstrzygnięciu błąd w ustaleniach faktycznych polegający na oparciu stanu faktycznego wyłącznie na podstawie zeznań świadka będącego funkcjonariuszem policji a pominięciu istotnych dowodów takich jak monitoring w autobusie konwojowym oraz dowodów z przesłuchania innych osób, które również były konwojowane w dniu zdarzenia z oskarżonym. Oskarżony podniósł, iż istotnie pleksa w pojeździe konwojowym została uszkodzona, lecz wynikało to z powodu gwałtownego hamowania tegoż pojazdu, wskutek czego oskarżony uderzył całym ciałem w pleksę, nie mogło to być zatem działanie umyślne. Oskarżony podał, iż rozmawiał z funkcjonariuszem policji o tym zdarzeniu i zagroził pozwem cywilnym o brak pasów bezpieczeństwa. Oskarżony wniósł o przesłuchanie świadka Ż. C. na okoliczność zaistniałej sytuacji oraz o ustalenie w wydziale konwojowym Policji danych pozostałych osób konwojowanych w dniu zdarzenia z oskarżonym oraz o przesłuchanie ich w charakterze świadków.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja oskarżonego zasługuje na uwzględnienie.

Po pierwsze wskazać należy, iż zgodnie ze wskazaniami wynikającymi z art. 2 § 1 pkt 1 i § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., to na sądzie orzekającym spoczywa obowiązek oparcia ustaleń faktycznych na całokształcie materiału dowodowego ujawnionego w toku rozprawy głównej, przy czym ten Sąd ma mieć na względzie wszystkie okoliczności istotne dla sprawy i dążyć do ich całkowitego wyjaśnienia i w związku z tym w taki sposób prowadzić postępowanie oraz – zgodnie z wymogiem art. 424 § 1 k.p.k. – na Sądzie orzekającym spoczywa obowiązek dokonania – zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów – pełnej analizy i oceny zgromadzonego i przeprowadzonego materiału dowodowego, która winna być zgodna z zasadami wiedzy i doświadczenia życiowego oraz nie zawierać błędów faktycznych ani logicznych, a przede wszystkim wynikać z kompleksowej, wnikliwej i krytycznej analizy ujawnionego materiału dowodowego. Jednym z podstawowych obowiązków Sądu orzekającego, od którego zależy prawidłowość rozstrzygnięcia sprawy jest zatem przeprowadzenie tego postępowania nie tylko zgodnie z przepisami proceduralnymi ale również do przeprowadzenia z urzędu wszelkich dowodów potrzebnych do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia o winie osoby oskarżonej. Drugi obowiązek sprowadza się natomiast do prawidłowej oceny całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, a więc poza zasięgiem rozważań Sądu nie mogą pozostać dowody istotne dla rozstrzygnięcia kwestii sprawstwa i winy oskarżonego lub ich braku, oceny prawnej jego czynu.

Tymczasem analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku wskazuje, że Sąd Rejonowy przypisując oskarżonemu R. O. sprawstwo i winę zarzucanego mu czynu nie przeprowadził postępowania wystarczająco wnikliwie, nadto nie przedstawił w uzasadnieniu pełnych rozważań w przedmiocie wyników tegoż postępowania. Sąd I instancji w sposób przekonujący nie wskazał, na podstawie jakich dowodów uznał, iż zarzut postawiony oskarżonemu był zasadny.

Sąd Okręgowy po zapoznaniu się z aktami niniejszej sprawy, uzasadnieniem zaskarżonego wyroku i treścią wniesionej apelacji podnosi zatem, iż Sąd Rejonowy uznając sprawstwo i winę oskarżonego R. O. dopuścił się błędu w ustaleniach faktycznych, będącego wynikiem nieprawidłowej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego.

W tym miejscu Sąd Okręgowy pragnie zaznaczyć, iż błąd w ustaleniach faktycznych (error facti) przyjętych za podstawę orzeczenia to błąd, który wynika bądź to z niepełności postępowania dowodowego (tzw. błąd „braku”), bądź też z przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów (błąd „dowolności”). Może on więc być wynikiem nieznanomości określonych dowodów lub nieprzestrzegania dyrektyw obowiązujących przy ocenie dowodów, wynikających z art. 7 k.p.k. (T. Grzegorzcyk, Komentarz do art. 438 kodeksu postępowania karnego [w:] T. Grzegorzcyk, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Zakamycze, 2003, wyd. III.)

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy należy zauważyć, iż zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego jest obciążony przede wszystkim błędem braku. Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zasadniczym dowodem świadczącym o sprawstwie i winie oskarżonego były zeznania świadka E. K., funkcjonariusza z Wydziału Konwojowego Komendy Wojewódzkiej Policji w P., który zeznał, że podczas konwoju osadzonych obserwował monitoring i zauważył, jak oskarżony uderzył ręką w plekse, w wyniku czego ona pękła. Z kolei sam oskarżony nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu i odmówił składania wyjaśnień. W toku postępowania sądowego oskarżony złożył wniosek o zaniechanie sprowadzenia go na rozprawę ewentualnie o przesłuchanie go w ramach videokonferencji pomiędzy Sądem Rejonowym w Olsztynie a Sądem Rejonowym we Wrześni z uwagi na obawę o swoje bezpieczeństwo ze strony osób współoskarżonych w innej sprawie toczącej się przeciwko oskarżonemu R. O. (k. 177, k. 191). Na rozprawie w dniu 10 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy postanowił prowadzić rozprawę pod nieobecność oskarżonego, albowiem jego obecność została uznana za nieobowiązkową, a oskarżony nie złożył wniosku o doprowadzenie go na rozprawę (k. 211). Wprawdzie zgodnie z art. 374 § 1 k.p.k. udział w rozprawie jest jedynie prawem oskarżonego a nie obowiązkiem, niemniej w ocenie Sądu Odwoławczego w niniejszej sprawie zachodziły przesłanki do uznania obecności oskarżonego za obowiązkową, co implikowałoby konieczność sprowadzenia oskarżonego na rozprawę, a to z uwagi na treść pism składanych w toku postępowania przez oskarżonego, które w ocenie Sądu Okręgowego zawierały linię obrony oskarżonego, której Sąd I instancji w ogóle nie weryfikował. I tak, zauważyć należy, iż Sąd I instancji, pomimo poinformowania na rozprawie w dniu 7 września 2016 r. o treści pism oskarżanego z dnia 28 czerwca 2016 r., 4 lipca 2016 r. i 29 sierpnia 2016 r. całkowicie pominął ich treść. Zdaniem Sądu Okręgowego w pismach tych oskarżony, w sposób mniej lub bardziej bezpośredni zgłaszał wnioski dowodowe, których przeprowadzenie mogło mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia jak również prezentował własną linię obrony. Treść tych pism w ocenie Sądu Odwoławczego winna skłonić Sąd Rejonowy bądź do zwrócenia się do oskarżonego o sprecyzowanie, czy pisma te zawierają wnioski dowodowe bądź też Sąd I instancji winien te wnioski rozpoznać. M. wskazać należy, iż już w piśmie z dnia 25 kwietnia 2016 r. (k. 134), czyli jeszcze w trakcie postępowania przygotowawczego, oskarżony zasygnalizował chęć złożenia wniosku o przesłuchanie w charakterze świadków wszystkich osób konwojowanych, którzy byli obecni przy zdarzeniu, o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność kosztów naprawy zniszczonej pleksy, jak również wniosku o przyznanie obrońcy z urzędu. Pomimo uzyskania jeszcze w postępowaniu przygotowawczym kserokopii notatnika służbowego sierż. J. F., z którego wynikało, iż R. O. w trakcie przejazdu z P. do P. był umieszczony w przedziale wspólnie z konwojowanym S. P. (k. 147), ani prokurator nie zdecydował się na przesłuchanie tej osoby w charakterze świadka, ani nie uczynił tego Sąd Rejonowy w toku postępowania sądowego. W kolejnym piśmie z dnia 28 czerwca 2016 r. oskarżony, choć zwrócił się do Sądu Rejonowego o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy, to dodatkowo wskazał, iż nie uszkodził celowo pleksy w samochodzie policyjnym, zrobił to przez przypadek, a pleksa była już wcześniej pęknięta (k. 175). Zauważyć również należy, iż w toku postępowania sądowego świadek E. K. na pytanie Sądu podniósł, iż „Raczej ta pleksa nie była wcześniej w tym miejscu uszkodzona” (k. 211v). W ocenie Sądu Odwoławczego w sytuacji, w której oskarżony twierdził, że pleksa była wcześniej pęknięta, natomiast jedyny świadek oskarżenia nie stwierdził stanowczo, że pleksa nie była wcześniej uszkodzona, Sąd I instancji nie powinien procedować bez udziału oskarżonego R. O., niezbędne było zatem uznanie obecności oskarżanego za obowiązkową i zarządzanie sprowadzenia go na rozprawę, w celu wyjaśnienia sprzeczności zachodzących w sprawie, w szczególności sprawdzenie linii obrony oskarżonego. Zaakcentować należy, iż Sąd I instancji nie odniósł się w sporządzonym uzasadnieniu do kwestii, iż świadek E. K. nie stwierdził stanowczo, że pleksa nie była wcześniej uszkodzona, zatem w świetle twierdzenia oskarżonego nie ma co do tej okoliczności pewności.

Przypomnieć należy, iż przepis art. 366 § 1 k.p.k., w brzmieniu obowiązującym od dnia 15 kwietnia 2016 r. (Dz. U. z 2016 r. , poz. 437) nakłada na przewodniczącego składu obowiązek prawidłowego kierowania rozprawą, tak aby wszystkie istotne okoliczności sprawy zostały wyjaśnione. Prawidłowość rozstrzygnięcia sprawy zależy zaś, jak wskazuje się w orzecznictwie, od spełnienia przez sąd dwóch podstawowych obowiązków. Pierwszy z nich dotyczy postępowania dowodowego i sprowadza się nie tylko do prawidłowego - zgodnego z przepisami - przeprowadzenia dowodów zawnioskowanych przez strony, lecz także przeprowadzenia z urzędu wszelkich dowodów potrzebnych do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Potrzeba przeprowadzenia takich dowodów zachodzi wtedy, gdy

z przeprowadzonych na wniosek stron dowodów wynika, że okoliczności, o których wyżej mowa, nie zostały w sposób wystarczający wyjaśnione. Drugi ze wspomnianych obowiązków sprowadza się do prawidłowej oceny całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy, a więc poza zasięgiem rozważań sądu nie mogą pozostać dowody istotne dla rozstrzygnięcia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 1974 r., V KRN 43/74, OSNKW 1974, nr 11, poz. 212). Zadaniem przewodniczącego składu jest więc baczyć, aby cele te zostały zrealizowane. Przepis ten powinien być bowiem interpretowany łącznie z art. 2 k.p.k., statuującym także zasadę prawdy materialnej (zob. wyrok SN z dnia 7 lipca 1994 r., II KRN 120/94, Prok. i Pr.-wkl. 1995, nr 1, poz. 10).

Reasumując, omówione powyżej uchybienia bez wątpienia miały istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia i dlatego Sąd Okręgowy uznał, iż wyrok ten należy uchylić i sprawę przekazać w tym zakresie Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, albowiem stosownie do art. 437 § 2 k.p.k. konieczne jest powtórzenie pierwszoinstancyjnego przewodu sądowego w pełnym zakresie.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy winien zatem w całości przeprowadzić postępowanie dowodowe. W szczególności, w zależności od postawy procesowej oskarżonego, konieczne może być uznanie jego obecności na rozprawie za obowiązkową (art. 374 § 1 k.p.k.). W celu wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, zwłaszcza sprawdzenia linii obrony oskarżonego Sąd Rejonowy winien rozpoznać wnioski dowodowe zawarte w pismach oskarżonego składanych w toku postępowania, tj. z dnia 25 kwietnia 2016 r. czy 28 czerwca 2-16 r., jak również sprawdzenie okoliczności, na którą powołuje się oskarżony w piśmie z dnia 28 czerwca 2016 r., a mianowicie, że pleksa była już wcześniej uszkodzona. Nie bez wpływu na bieg postępowania przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie miała też treść wniesionej apelacji oskarżonego, w której skarżący częściowo ponawia zgłaszane w toku postępowania wnioski dowodowe, które będą musiały zostać rozpoznane przez Sąd Rejonowy. Oskarżony wskazuje także nowe okoliczności, jak chociażby taką, że w skutek gwałtownego hamowania pojazdu oskarżony uderzył całym ciałem w pleksę, w wyniku czego ulegała ona uszkodzeniu, co również powinno ukierunkować zakres podejmowanych czynności dowodowych przez Sąd I instancji. Wnioski dowodowe zawiera również pismo oskarżonego z dnia 13 lutego 2017 r. wniesione w toku postępowania odwoławczego (k. 249), które stanowią powtórzenie wniosków dowodach składanych przez oskarżonego w toku postępowania przed Sądem i instancji.

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że oskarżony może zgłaszać dowody z zeznań świadków w każdym czasie, także w fazie postępowania odwoławczego (vide np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2004 r., sygn. akt: IV K.K. 221/04, LEX 147237). Sąd Okręgowy, mając na uwadze zgłoszone przez oskarżonego wnioski dowodowe stwierdza zatem, iż rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymaga ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego, mającego na celu przede wszystkim sprawdzenie linii obrony oskarżonego. Stosownie do treści art. 452 § 2 k.p.k., przeprowadzenie tych dowodów przez Sąd Odwoławczy byłoby niecelowe z uwagi na konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości (art. 437 § 2 k.p.k.).

Po ponownym zatem przeprowadzeniu postępowania sądowego, Sąd Rejonowy winien, zgodnie z regułami zawartymi w art. 7 k.p.k., dokonać wnikliwej oceny całego materiału dowodowego, wyjaśnić wszelkie istotne wątpliwości w sprawie i sprzeczności w materiale dowodowym oraz ustosunkować się do nich i rozważyć czy materiał ten pozwala na uznanie oskarżonego R. O. za winnego dokonania zarzucanego mu czynu, czy też nie.

Ostatecznie stwierdzić należy, że w zaistniałej sytuacji procesowej, jedynym rozstrzygnięciem jakie mogło zapaść w niniejszej sprawie było uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu we Wrześni. Potrzeba przeprowadzenia ponownie wszystkich dowodów, oceny materiału dowodowego od początku, rozważenia kwestii sprawstwa i winy oskarżonego oraz wypełnienia przez niego znamion czynu zabronionego, spowodowały konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku i zgodnie z art. 437 § 2 k.p.k. przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

D. Ś. M. E. T.